

«Ny godkjenningsordning for ordlister og ordbøker i skulen»

Hørings svar fra Cappelen Damm

Vi har lest Språkrådets høringsnotat med interesse. Cappelen Damm er, i tillegg til ordbokforlag, et av de ledende undervisningsforlagene i landet. Dette gir oss sannsynligvis et annet utgangspunkt og et annet perspektiv på spørsmålet om godkjenningsordning. Vi håper våre synspunkter oppleves som nyttige og blir tatt med i det videre arbeidet.

Ad. pkt. 1

I notatet står det: «*Eit hovudpunkt i godkjenningsordninga har heile tida vore at ordlistene skal gje fullstendig og nøytral informasjon om valfridomen i rettskrivinga. Eit viktig mål er framleis å sikre kvaliteten på slike hjelpemiddel for skulen.*»

Sitatet over kan vanskelig tolkes på annen måte enn at Språkrådet mener at en forutsetning for godkjenning er at ordboka gir en fullstendig opplisting av alle tillatte oppslagsformer og bøyninger for de ordene som er med. Det kan virke som Språkrådet her ikke har tatt i betraktning at ordbøker og ordlister for skolen skal fungere i en pedagogisk sammenheng. Den foreslåtte godkjenningsordninga tar etter vår oppfatning ikke tilstrekkelig hensyn til de som skal bruke ordlistene og ordbøkene – dvs. elever på ulike nivåer – fra barneskolen til videregående skole. En ordbok redigert med utgangspunkt i sitatet over, vil ikke være et godt pedagogisk hjelpemiddel for unge lesere. Skoleelever går til ordboka for å finne svar – ikke for å få oversikt over absolutt alle mulighetene som rommes i det norske språket. En ordbok for skolebruk må etter vår mening være normativ i større grad enn det kan tyde på at Språkrådet her legger opp til. Oppføring av lite konsistente, men tillatte former som for eksempel 'grassletten' og 'vassblemmen' gjør en ordliste unødig komplisert og gir elevene en valgfrihet som ikke hjelper dem til å skrive godt norsk. Det må altså utføres et utvalgsarbeid med høy grad av mottagerbevissthet. Dette er noe vi i undervisningsforlagene er godt kjent med fra vår virksomhet i alle faglige sammenhenger.

Godkjenningsordningen for læremidler ble opphevet fra 1/1 2000. Etter den tid ble ansvaret for at læremidlene tilfredsstillende de faglige, pedagogiske, likestillingsmessige og språklige kvalitetskravene overlatt til forlagene. I de 15 årene som har gått etter opphevingen av ordningen, har det ikke blitt reist krav om reversering av beslutningen. Ordbøker er, på lik linje med lærebøker, viktige hjelpemidler i elevenes læringsarbeid. Vi ser ikke begrunnelsene for at ikke forlagene også når det gjelder ordbøker bør kunne utforme og foreta de

CAPPELEN DAMM

pedagogiske og faglige valgene som må ligge til grunn for nyttige og brukervennlige hjelpemidler.

Ad. 1.2

Dersom man skal ha en godkjenningsordning, er vi enige i at den må være forutsigbar.

Kontroll av manus mot Norsk ordbank

Som en konsekvens av det vi har skrevet foran, mener vi at kontrollen mot Norsk ordbank må gå ut på å sjekke at de ordene og formene som er tatt med i den aktuelle ordboka faktisk er oppført i Norsk ordbank – selv om ikke alle mulige former av ordene er tatt med.

Ordbanken inneholder nå alle tenkelige former, også former som strider med alminnelig språkbruk. Genererte flertallsformer som 'mela', 'uriner' og 'kvalmer' vil være direkte forvirrende for en skoleelev. Det samme gjelder gradbøying av mange adjektiv, for eksempel 'forsømtene', 'forsømtet'.

Slik ordbanken framstår, er den et svært godt hjelpemiddel for en leksikograf, og det er generøst å stille den til disposisjon for forlagene, men hvis tanken er at samtlige av ordbankens former skal inn i ordlistene, vil resultatet gå på bekostning av kvaliteten på hjelpemidlene – stikk i strid med målet for ordningen.

Alternativt vil det kreve et betydelig opprydningsarbeid fra Språkrådets side før ordningen trer i kraft. Språkrådet bør i så fall framlegge en plan for når Norsk ordbank er ferdig og klar til bruk i godkjenningssammenheng.

Kjernevokabular

Vi noterer oss at retningslinjer for kjernevokabular ikke er utarbeidet. Det er derfor vanskelig å kommentere det. Vi etterspør likevel Språkrådets forslag til løsning og rutiner for godkjenning av ordutvalget i bøkene. Legger Språkrådet opp til automatisert godkjenning også her, eller vil dette være en manuell operasjon?

Videre arbeid med ordningen

Vi ser fram til høringen om de tre siste punktene.

Oslo 31. aug. 2015

Med vennlig hilsen
Cappelen Damm Undervisning
Øyvind Martinsen